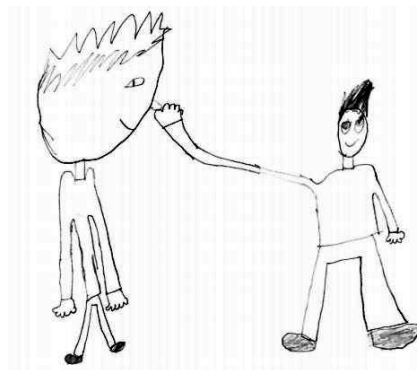

Mestna občina Celje
Komisija Mladi za Celje

Me vlečeš za nos? No, I'm just pulling your leg!

RAZISKOVALNA NALOGA

Avtorji:

Lina Knez Štorman, 9. razred

Andraž Mlinar, 9. razred

Patricia Petrej Črešnar, 9. razred

Mentorici:

Romana Daugul, prof.

Nataša Slapnik, prof.

Celje, marec 2017

Vodnikova 4, 3000 Celje

Me vlečeš za nos? No, I'm just pulling your leg!

RAZISKOVALNA NALOGA

Tematsko področje: HUMANISTIKA – JEZIKI

Avtorji:

Lina Knez Štorman, 9. razred

Andraž Mlinar, 9. razred

Patricia Petrej Črešnar, 9. razred

Mentorici:

Romana Daugul, prof.

Nataša Slapnik, prof.

Mestna občina Celje, Mladi za Celje

Celje, marec 2017

KAZALO VSEBINE

KAZALO VSEBINE	2
KAZALO TABEL, GRAFIKONOV IN SLIK	3
1 POVZETEK	4
2 UVOD	5
2.1 Namen raziskovalne naloge in opredelitev raziskovalnega problema	5
2.2 Hipoteze	6
2.3 Metodologija dela	6
2.4 Teoretični del.....	7
2.4.1 Frazemi v slovenščini	7
2.4.2 Frazemi v angleščini.....	8
3 REZULTATI.....	10
3.1 Pregled števila slovenskih in angleških frazemov.....	10
3.2 Analiza rezultatov anketnega vprašalnika.....	11
3.3 Razumevanje frazemov pri osnovnošolcih prve triade	23
4 RAZPRAVA	28
5 SKLEPI	30
6 VIRI IN LITERATURA	32
7 PRILOGI.....	33
7.1 Slovensko-angleški slovar frazemov.....	33
7.2 Anketni vprašalnik	46

KAZALO TABEL, GRAFIKONOV IN SLIK

Tabela 1: Število frazemov	10
Grafikon 1: Razumevanje slovenskih frazemov z besedo nos.....	12
Grafikon 2: Napačno razumevanje slovenskih frazemov z besedo nos	14
Grafikon 3: Razumevanje slovenskih frazemov z besedo srce	15
Grafikon 4: Napačno razumevanje slovenskih frazemov z besedo srce	16
Grafikon 5: Razumevanje slovenskih frazemov, 1.....	17
Grafikon 6: Razumevanje slovenskih frazemov, 2.....	18
Grafikon 7: Razumevanje slovenskih frazemov, 3.....	20
Grafikon 8: Razumevanje angleških frazemov	21
Grafikon 9: Najbolje razumljeni angleški frazemi.....	22
Grafikon 10: Najslabše razumljeni angleški frazemi.....	23
Slika 1: Zapisati si kaj za uho (Nejc, 1. razred).....	24
Slika 2: Ovijati koga okoli prsta (Gal, 3. razred).....	24
Slika 3: Imeti zlato srce (Jakob, 3. razred)	25
Slika 4: Imeti zvezane roke (Špela, 2. razred).....	25
Slika 5: Pogledati komu skozi prste (Hana, 3. razred)	26
Slika 6: Imeti dolg jezik (Žan, 3. razred).....	26
Slika 7: Imeti dela čez glavo (Tara, 3. razred)	27
Slika 8: Vleči koga za nos (Salih, 3. razred).....	27

1 POVZETEK

Znanje jezika je bogatejše, če uporabnik pozna frazeme. Učimo se jih vse življenje. V nalogi smo raziskali nestavčne slovenske frazeme, katerih sestavina je del človeškega telesa, in jim poiskali ustrezne angleške sopomenske frazeme. Več kot polovica slovenskih frazemov v angleščini nima sopomenskega frazema; iz frazemov, ki jih najdemo v obeh jezikih, smo sestavili dvojezičen frazeološki slovar. Z metodo anketiranja smo ugotovili, da razumevanje frazemov s starostjo narašča; slovenske frazeme najbolj razumejo odrasli, stari 20 let ali več, sledijo jim srednješolci in osnovnošolci. Rezultati ankete razkrivajo, da se je raba posameznih slovenskih frazemov razširila, torej odmaknila od slovarskega pomena. Z metodo pogovora smo izvedeli, da osnovnošolci prve triade frazemov v veliki večini še ne razumejo. Angleške frazeme najbolj razumejo srednješolci, najslabše pa osnovnošolci. Med odraslimi so pri razumevanju angleških frazemov velike razlike. Eni angleške frazeme zelo dobro razumejo, drugi (večinoma stari 50 let ali več) pa jih sploh ne poznajo, ker se angleščine niso učili.

Ključne besede: frazemi, slovenski frazemi, angleški frazemi, slovar.

2 UVOD

Znanje jezika je bogatejše, če uporabnik pozna osnovni nabor frazemov. Njihova uporaba je široka, najdemo jih v vsakdanjem pogovoru, v leposlovju, v periodiki in v propagandnih besedilih. Z njimi poživimo slog in spodbujamo bralčevo pozornost. So tudi izraz govoričeve igrivosti, saj na slikovitejši način povemo določeno vsebino. Odražajo bogat besedni zaklad, zato so težje razumljivi majhnim otrokom in tujcem, ki se jezika šele učijo. Učimo se jih vse življenje.

2.1 Namen raziskovalne naloge in opredelitev raziskovalnega problema

Za temo raziskovalne naloge smo se odločili, ker v vsakdanjem življenju večkrat slišimo ali preberemo frazeme, katerih pomena ne razumemo vedno. Prav to nas je spodbudilo, da smo z raziskovalno nalogo poglobili svoje znanje o frazemih, o katerih smo se učili pri pouku materinščine v 7. razredu. Ker smo pri urah angleščine prav tako spoznali nekaj frazemov in ugotovili, da se razlikujejo od slovenskih, se nam je zdelo zanimivo, da v raziskovalno nalogo vključimo tudi primerjavo slovenskih frazemov z angleškimi.

V raziskovalni nalogi *Me vlečeš za nos? No, I'm just pulling your leg!* smo se omejili na nestavčne frazeme, katerih sestavina je del človeškega telesa, to so besede: brada, čeljust, črevo, dlan, glava, gleženj, grlo, hrbet, hrbtenica, jetra, jezik, koleno, komolec, kost, koža, lice, možgani, noga, noht, nos, obraz, oko, pazduha, pest, peta, pljuča, podplat, prsi, prst, rebro, rit, roka, srce, telo, trebuh, uho, usta, vrat, zadnjica, zenica, zob, želodec, žila in živec. Izdelali smo slovar slovensko-angleških frazemov (priloga raziskovalne naloge). Izvedeti smo želeli tudi, ali in kako slovenske in angleške frazeme razumejo osnovnošolci, srednješolci ter odrasli.

2.2 Hipoteze

Hipoteza 1:

Več kot polovica slovenskih frazemov, katerih sestavina je del človeškega telesa, v angleščini nima sopomenskega frazema.

Hipoteza 2:

Osnovnošolci razumejo manj slovenskih frazemov kot srednješolci in odrasli.

Hipoteza 3:

Srednješolci razumejo več slovenskih frazemov kot osnovnošolci in odrasli.

Hipoteza 4:

Srednješolci razumejo več angleških frazemov kot osnovnošolci in odrasli.

Hipoteza 5:

Učenci prve triade osnovne šole ne razumejo frazemov.

2.3 Metodologija dela

Za izdelavo raziskovalne naloge *Me vlečeš za nos? No, I'm just pulling your leg!* smo uporabili naslednje metode:

- študij literature,
- metodo anketiranja,
- pogovor,
- metodo slikovne demonstracije.

Pred izdelavo raziskovalne naloge smo pregledali, kaj je o frazeologiji in frazemih že napisanega. Pregledali smo program COBISS in prebrskali svetovni splet. S pregledom jezikovnih priročnikov smo preverili 1. hipotezo.

Izdelali smo slovar slovensko-angleških nestavčnih frazemov, katerih sestavina je del

človeškega telesa. Slovenske frazeme smo poiskali v Kebrovem *Slovarju slovenskih frazemov* in v *Slovarju slovenskega knjižnega jezika*. Angleške sopomenske frazeme smo prav tako poiskali v *Slovarju slovenskih frazemov*, ker pa v njem ni vseh sopomenskih angleških frazemov, na kar opozarja tudi avtor v napotkih in pojasnilih za uporabo tega slovarja, smo sopomenske frazeme iskali tudi v *Angleškem frazeološkem slovarju* Sonje Berce, v *Dictionary of idioms* založbe Harper in na svetovnem spletu (*Cambridge Dictionary* in *The Free Dictionary*).

V raziskavi smo uporabili tudi metodo anketiranja. Izdelali smo anketni vprašalnik (priloga k raziskovalni nalogi), ki vsebuje 3 vprašanja zaprtega in 1 vprašanje odprtega tipa. Vprašalnik je bil anonimen. Razdelili smo ga 120 učencem 8. in 9. razreda III. osnovne šole Celje, Osnovne šole Mozirje in Osnovne šole Braslovče, 100 dijakom 3. in 4. letnika I. gimnazije v Celju in Gimnazije Celje - Center ter 100 osebam, starim 20 let ali več. Pri odraslih smo anketirane razdelili v dve skupini: anketirani, stari 20–49 let, in anketirani, stari 50 let ali več. Podatek o starosti odraslih smo v raziskavi potrebovali, ker smo pravilno predvidevali, da se anketiranci, starejši 50 let ali več, v šoli niso učili angleškega jezika (večina se je učila nemščino). Anketirani so anketo izpolnili februarja 2017. Menimo, da je vzorec 320 anketiranih reprezentativen. Z rezultati ankete smo potrdili/ovrgli 2., 3. in 4. hipotezo.

26. 1. 2017, 2. 2. 2017, 17. 2. 2017 in 27. 2. 2017 smo obiskali učence prve triade III. osnovne šole Celje v oddelku podaljšanega bivanja in se z njimi pogovorili o poznavanju ter razumevanju frazemov *zapisati si kaj za uho*, *ovijati koga okoli prsta*, *imeti zlato srce*, *imeti dolg jezik*, *vleči koga za nos*, *imeti dela čez glavo*, *pogledati komu skozi prste* in *imeti zvezane roke*. Učenci so se o navedenih frazemih tudi likovno izrazili. Z opisanimi metodama smo preverili 5. hipotezo.

2.4 Teoretični del

2.4.1 Frazemi v slovenščini

Frazeme preučuje frazeologija. Poimenovanje osnovne enote frazeologije v jezikoslovju ni enotno. Uporabljajo se izrazi frazeologizem, frazeologem, frazem, stalna besedna zveza,

idiom, fraza idr. V raziskovalni nalogi uporabljamo izraz frazem, ki pomeni stalno besedno zvezo, katere pomen ni ali je samo delno ugotovljiv iz pomenov njenih sestavin in ki ima praviloma stalno in samo omejeno spremenljivo sestavo (Keber, 2011, 9).

Za frazeme so značilne večbesednost, stalnost pomena in oblike, neizpeljivost pomena celote iz pomenov sestavin ter ekspresivnost (Križaj Ortar et al., 1994, 92).

Večbesednost pomeni, da ima frazem vsaj dve besedi. Stalnost frazema pomeni, da so njegove sestavine nespremenljive (npr. *ovijati koga okoli prsta*, ne *ovijati koga okoli prstka*). Frazemom obliko vendarle lahko deloma spreminjamo zaradi vključevanja v besedilo (npr. *zaljubljen(a) do ušes*, *(je) nosi(la) glavo na prodaj*). Vsota pomenov sestavin (besed) ni enaka celovitemu pomenu frazema; v nekaterih frazemih nobena od sestavin ne nastopa v slovarskem pomenu (npr. *pometati pred svojim pragom*), v nekaterih je taka sestavina del frazema (npr. *govoriti kot dež*) (Križaj Ortar et al., 1994, 92–94).

Frazemi so slogovno zaznamovani. Pogosto jih uporabljamo v zasebnih neuradnih okoliščinah, najdemo jih tudi v publicističnih besedilih (kot sredstvo vrednotenja so pogosti predvsem v ocenah in komentarjih, v reklamah), uporabljajo pa jih tudi pisci umetnostnih besedil (Križaj Ortar et al., 2009, 15).

Frazemi so po obliki nestavčni (besednozvezni) in stavčni.

Slovenski frazemi so zbrani in popisani v dveh jezikovnih priročnikih: v *Slovarju slovenskega knjižnega jezika*, in sicer v posebnem delu slovarskih sestavkov, tj. v frazeološkem gnezdu (tega prepoznamo po znamenju •), in v *Slovarju slovenskih frazemov* Janeza Kebra. V slednjem so opisi in razlage 12.485 slovenskih frazemov, ki so jim dodane tudi tujejezične ustreznice. Tiskana izdaja slovarja je izšla leta 2011, od leta 2015 pa je *Slovar slovenskih frazemov* dostopen tudi v spletni obliki.

2.4.2 Frazemi v angleščini

Frazemi spadajo med najzanimivejše in najzahtevnejše dele angleškega besedišča. Gre za skupino besed, ki imajo, kadar se uporabljajo skupaj, drugačen pomen, kot kadar se uporablja vsaka beseda zase. Učenci angleščine si lahko na primer napačno razlagajo frazem

bite somebody's head off ('nahruliti nekoga'), zato bi težko razumeli pripombo, kot je *Don't bite my head off, just because you're bad tempered*.

Ljudje pogosto uporabljajo frazeme, da bi ustvarili občutek domačnosti z ljudmi, s katerimi govorijo ali jim pišejo: uporabljajo jih, da je pogovor živahnejši, zanimivejši, prijaznejši in manj formalen. Zato frazemi na splošno veljajo za neformalne.

Obstaja nekaj razlik med frazemi, ki se uporabljajo v britanski angleščini, in tistimi, ki se uporabljajo v ameriški angleščini, čeprav je večina skupna obema jezikoma. Nekateri frazemi se sploh ne uporabljajo v ameriški angleščini, takšen je na primer *be on a sticky wicket* ('biti v škripcih'), drugi pa se le redko uporabljajo v britanski angleščini, na primer *live high on the hog* ('živeti na veliki nogi'). Pogosto imajo frazemi dve ali več možnih oblik brez spremembe pomena, na primer *burn your bridges* ('podreti mostove za seboj') in *burn your boats* ('onemogočiti si vrnitev'). Včasih te oblike odražajo razlike med britansko in ameriško angleščino; prvi primer se uporablja v obeh jezikih, drugi primer pa samo v britanski angleščini. Vendar pa so številne frazeme, ki so bili sprva ameriški, sprejeli tudi v britansko angleščino, zlasti v novinarstvu in medijih. Poglavje zase je avstralska angleščina, saj vključuje britanske in ameriške frazeme (Potter et al., 1995, IV–VII).

3 REZULTATI

3.1 Pregled števila slovenskih in angleških frazemov

Da bi preverili, koliko slovenskih frazemov, katerih sestavina je del človeškega telesa, ima angleški sopomenski frazem, smo frazeme prešteli. Zaradi lažjega štetja smo v tabelo vključili le slovenske frazeme, zbrane v *Slovarju slovenskih frazemov*.

Tabela 1: Število frazemov

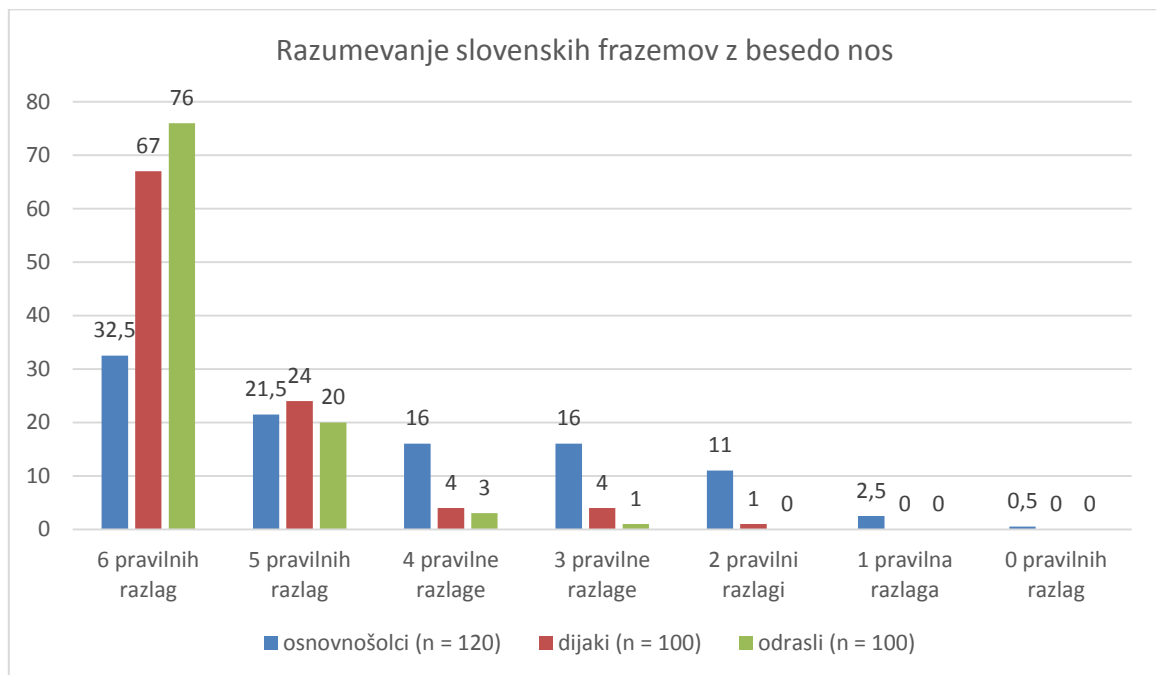
DELI TELESA	SLOVENSKI FRAZEMI	SLOVENSKI FRAZEMI, KI IMAJO ANGLEŠKI SOPOMENSKI FRAZEM	
		<i>Iz Slovarja slovenskih frazemov</i>	Poiskali v drugi literaturi in na spletu
brada	22	0	0
čeljust	2	0	1
črevo	2	0	0
dlan	9	2	0
glava	101	23	3
gleženj	2	2	0
grlo	26	6	0
hrbet	19	8	1
hrbtenica	9	3	0
jetra	7	0	0
jezik	32	4	12
koleno	9	1	0
komolec	6	0	2
kost	22	2	4
koža	47	10	3
lice	1	0	1
možgani	6	0	4
noga	42	8	1
noht	9	1	0
nos	32	12	1

obraz	14	3	0
oko	83	18	7
pazduha	5	0	0
pest	11	5	2
peta	17	5	1
pljuča	5	0	1
podplat	2	0	0
prsi	5	3	0
prst	41	10	3
rebro	7	0	0
rit	37	1	0
roka	106	12	9
srce	29	1	11
telo	5	0	2
trebuh	7	1	0
uho	39	7	7
usta	21	3	2
vrat	7	1	5
zadnjica	3	1	0
zenica	4	0	4
zob	30	10	2
želodec	19	5	2
žila	5	0	1
živec	28	8	2
SKUPAJ	935	176	94

3.2 Analiza rezultatov anketnega vprašalnika

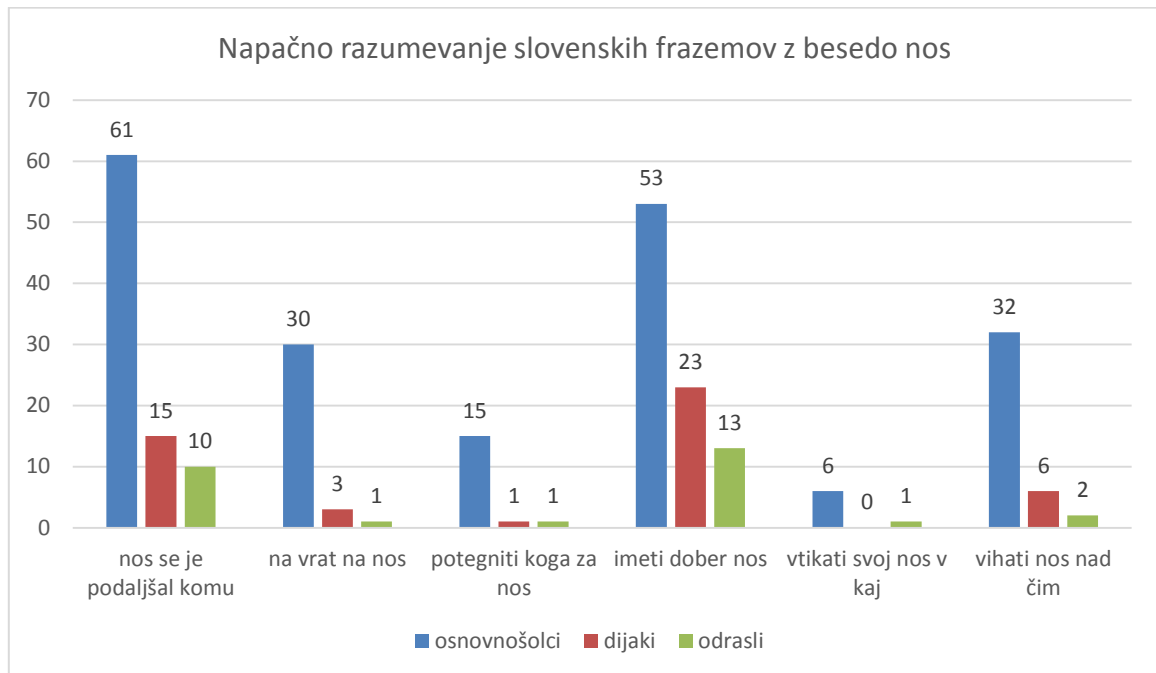
Da bi preverili, ali ljudje razumejo slovenske in angleške frazeme, smo sestavili anketni vprašalnik in ga razdelili 320 anketirancem, in sicer 120 učencem 8. ali 9. razreda, 100 dijakom 3. ali 4. letnika in 100 anketirancem, starim 20 let ali več. Rezultate ankete smo grafično prikazali.

Grafikon 1: Razumevanje slovenskih frazemov z besedo nos

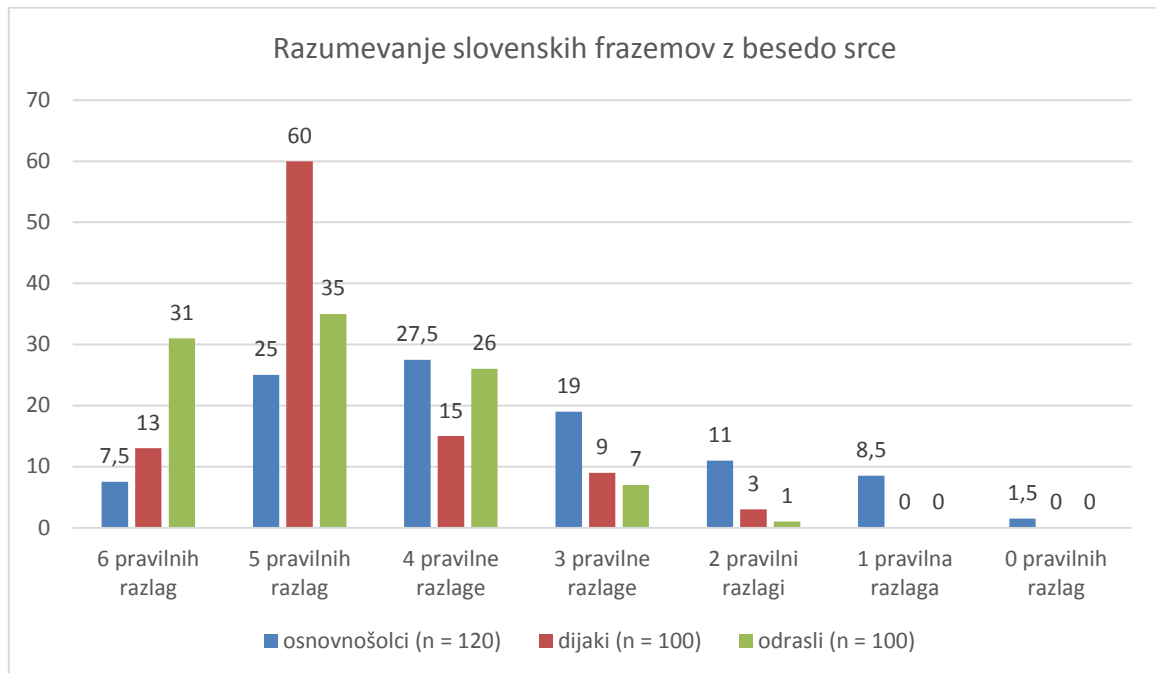
V 1. anketnem vprašanju smo želeli, da anketirani povežejo 6 slovenskih frazemov s sestavino nos z ustreznimi razlagami njihovih pomenov (na voljo je bilo 7 odgovorov, eden je bil napačen). V grafikonu 1 smo prikazali število pravih razlag. Največ slovenskih frazemov s sestavino nos so razumeli odrasli, saj je vseh 6 frazemov pravilno razložilo kar 76 % vprašanih, starih 20 let ali več, 5 navedenih frazemov pa 20 % vprašanih. Sledijo jim srednješolci; 67 % jih je pravilno razložilo 6 slovenskih frazemov s sestavino nos, 24 % pa 5 navedenih frazemov. Najmanj frazemov s sestavino nos so razumeli osnovnošolci; 39 učencev (32,5 %) je pravilno razložilo vseh 6 navedenih frazemov, 26 učencev (21,5 %) pa 5 navedenih frazemov.

Grafikon 2: Napačno razumevanje slovenskih frazemov z besedo nos

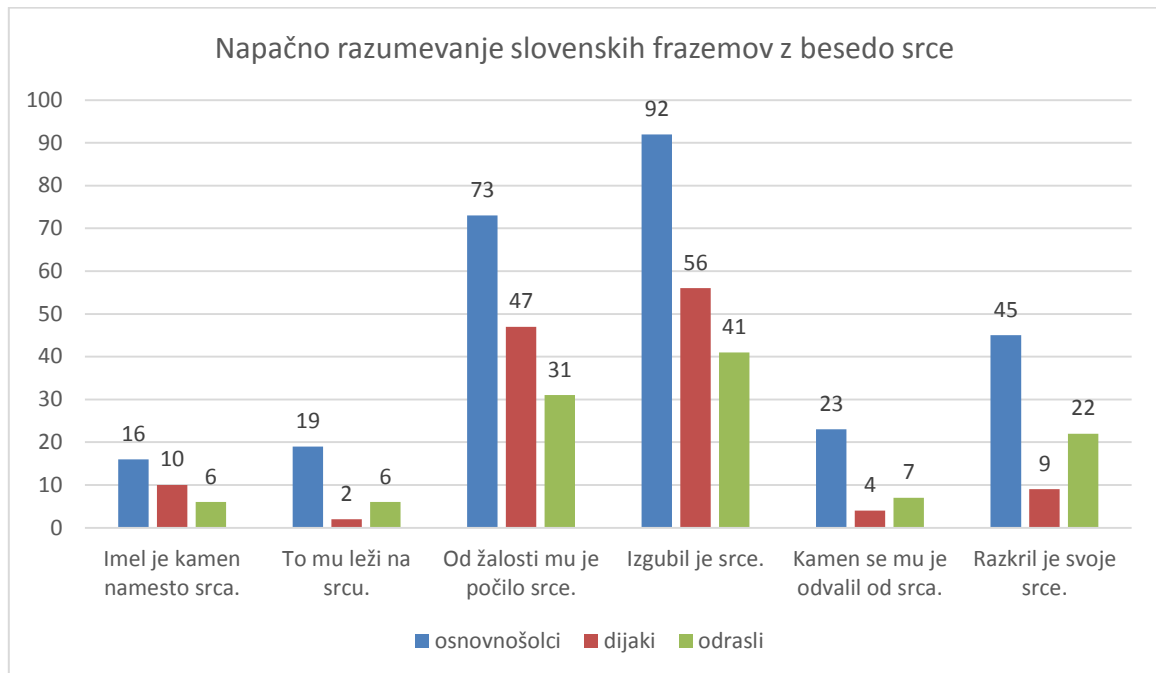
Grafikon 2 prikazuje, da so imeli anketirani največ težav z razumevanjem frazemov *nos se je podaljšal komu* (61 anketiranih osnovnošolcev, 15 srednješolcev in 10 odraslih) in *imeti dober nos* (53 anketiranih osnovnošolcev, 23 srednješolcev in 13 odraslih). Med navedenimi frazemi s sestavino nos so anketirani najbolje razumeli frazem *vtikati svoj nos v kaj* (skupno le 7 napačnih odgovorov).

Grafikon 3: Razumevanje slovenskih frazemov z besedo srce

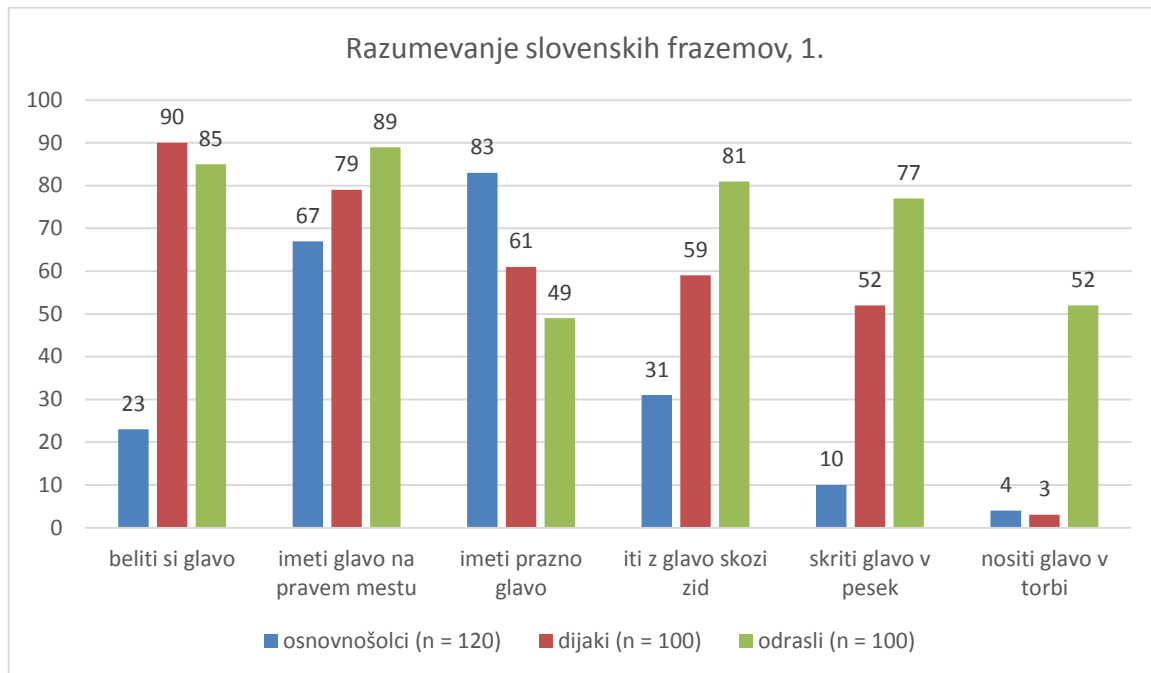
V 2. anketnem vprašanju smo anketiranim dali 6 slovenskih frazemov s sestavino srce, zapisanih v povedih, ki so jih morali povezati z ustrežno razlago njihovega pomena (na voljo je bilo 7 razlag, ena je bila odveč). V grafikonu 3 smo prikazali pravilno razumevanje teh frazemov. Vseh 6 slovenskih frazemov s sestavino srce je pravilno razumelo 31 % vprašanih, starih 20 let ali več, 13 % dijakov in 7,5 % osnovnošolcev, 5 navedenih frazemov pa 60 % srednješolcev, 35 % odraslih in 25 % osnovnošolcev. Najmanj frazemov s sestavino srce so razumeli osnovnošolci.

Grafikon 4: Napačno razumevanje slovenskih frazemov z besedo srce

Grafikon 4 prikazuje, da so imeli anketirani največ težav z razumevanjem frazemov *izgubil je srce* (92 anketiranih osnovnošolcev, 56 srednješolcev in 41 odraslih) ter *od žalosti mu je počilo srce* (73 anketiranih osnovnošolcev, 47 dijakov in 31 odraslih). Med navedenimi frazemi s sestavino srce so anketirani najboljše razumeli frazema *to mu leži na srcu* (skupaj 27 napačnih odgovorov) in *imel je kamen namesto srca* (skupaj 32 napačnih odgovorov).

Grafikon 5: Razumevanje slovenskih frazemov, 1.

V 3. anketnem vprašanju smo želeli izvedeti, kako anketirani razumejo 18 naključno izbranih slovenskih frazemov, ki so predmet preučevanja. Rezultati so prikazani v grafikonih 5, 6 in 7.

Frazem **beliti si glavo** ('veliko razmišljati (o čem)') najbolje razumejo srednješolci (90 %), sledijo odrasli (85 %) in osnovnošolci (23 %). Med napačnimi razlagami z desetimi odgovori izstopa razlaga *obremenjevati se zaradi česa nepomembnega*, trije osnovnošolci in en dijak pa so frazem razumeli dobesedno: *pobarvati si lase*.

Frazem **imeti glavo na pravem mestu** ('znati pametno, premišljeno ravnati') najbolje razumejo starejši anketiranci (89 %), sledijo dijaki (79 %) in osnovnošolci (67 %). Med napačnimi razlagami z 12 odgovori izstopa razlaga *biti zbran, biti pri stvari*. En osnovnošolec je frazem razumel dobesedno, in sicer *imeti glavo na vratu*.

Frazem **imeti prazno glavo** ('zelo malo ali nič vedeti') najbolje razumejo osnovnošolci (83 %), sledijo jim srednješolci (61 %) in odrasli (49 %). 48 anketirancev frazem razume v pomenu *biti brez idej, ne spomniti se*, 20 anketirancev pa meni, da frazem pomeni *ne razmišljati*.

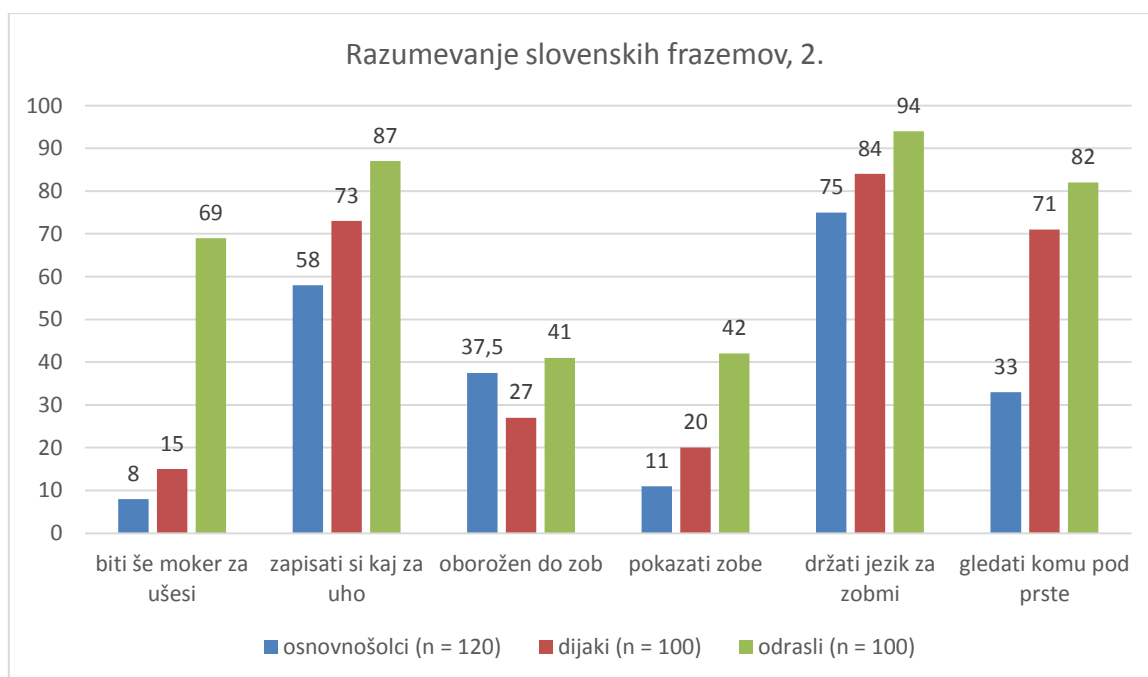
Frazem **iti z glavo skozi zid** ('hoteti, izsiliti, doseči nemogoče') najbolje razumejo odrasli anketiranci (81 %), sledijo srednješolci (59 %) in osnovnošolci (31 %). 33 anketirancev frazem

razlaga z *nepremišljenim, nerazsodnim, neučakanim, zaletavim dejanjem*, 10 anketirancev pa frazem povezuje s *premagovanjem ovir oz. problemov*.

Frazem **skriti glavo v pesek** ('*ne hoteti videti neprijetne resnice, sprijazniti se z njo*') najbolje razumejo odrasli (77 %), sledijo jim srednješolci (52 %) in osnovnošolci (10 %). Med napačnimi razlagami frazema z 42 odgovori izstopa razlaga *sramovati se, biti osramočen, biti sramežljiv*, s 35 odgovori sledi razlaga, povezana s strahom (*bati se, biti strahopetec, ustrašiti se*). 31 anketirancev frazem skriti glavo v pesek razlaga z glagolom *skrivati se*.

Frazem **nositi glavo v torbi** ('*biti v neprestani življenjski nevarnosti*') najbolje razumejo odrasli (52 %), sledijo jim osnovnošolci (4 %) in dijaki (3 %). Med odgovori, ki smo jih šteli za napačne, se 42-krat pojavi pomenski opis *ne uporabljati glave oz. ne razmišljati*, 23-krat pa razlaga *biti zmeden, raztresen, ne biti pri stvari*. Dva osnovnošolca sta frazem razumela dobesedno, in sicer *v torbi nositi glavo koga drugega*, en anketiranec, star 20 let ali več, pa je frazem *nositi glavo v torbi* razumel kot *biti morilec*.

Grafikon 6: Razumevanje slovenskih frazemov, 2.

Frazem **biti še moker za ušesi** ('biti še zelo mlad, neizkušen, otročji') najbolje razumejo odrasli (69 %), sledijo jim srednješolci (15 %) in osnovnošolci (8 %). Med napačnimi razlagami frazema z 20 odgovori izstopa razlaga *biti moker*.

Frazem **zapisati si kaj za uho** ('zelo dobro si zapomniti kaj') najbolje razumejo odrasli (87 %), sledijo jim srednješolci (73 %) in osnovnošolci (58 %). Osem osnovnošolcev je frazem razumelo kot *zapisati si kaj na skrivno mesto*.

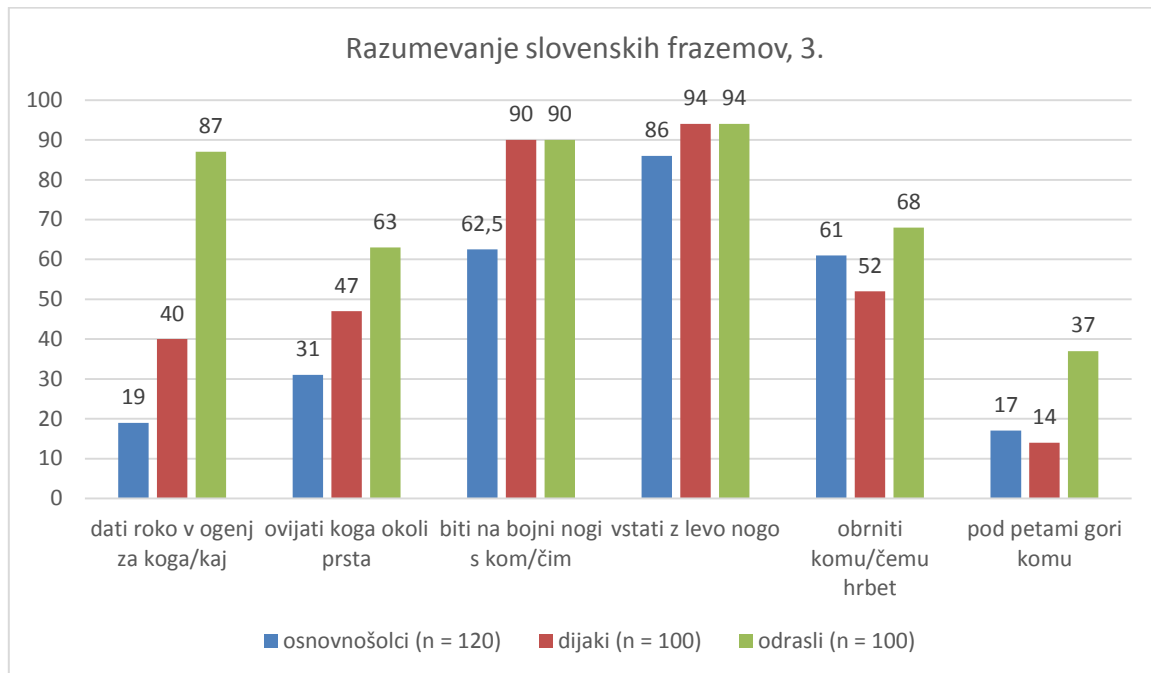
Frazem **oborožen do zob** ('zelo oborožen, v popolni bojni opremi') je eden slabše razumljenih frazemov, saj ga razume 41 % odraslih anketirancev, 37,5 % osnovnošolcev in 27 % dijakov. V ponazarjalnih zgledih *Slovarja slovenskih frazemov* je frazem rabljen izključno v povezavi z orožjem oz. oborožitvijo. Rezultati ankete pa so pokazali, da se je pomen frazema oborožen do zob v rabi očitno razširil, saj je kar 91 anketirancev napisalo, da frazem pomeni *biti dobro pripravljen na kaj*.

Prav tako slabo razumljen je frazem **pokazati zobe** (1. 'upreti se komu; uveljaviti svojo voljo'; 2. 'zagosti komu'); razume ga 42 % odraslih anketirancev, 20 % srednješolcev in 11 % osnovnošolcev. 116 anketiranih (44 osnovnošolcev, 40 srednješolcev in 32 odraslih) frazem pokazati zobe razlaga kot *razjeziti se, biti jezen*. 32 anketiranih frazem povezuje z *nasiljem*. Te razlage so verjetno povezane s tem, da frazem *pokazati zobe* izhaja iz živalskega sveta, v katerem živali svoj strah, sovražnost in napadalnost kažejo s kazanjem zob. Trije osnovnošolci so frazem pojasnili z glagolom *smejati se*.

Frazem **držati jezik za zobmi** ('molčati') spada med bolje razumljene frazeme, saj ga razume 94 % odraslih, 84 % dijakov in 75 % osnovnošolcev. 39 anketirancev (23 osnovnošolcev, 13 dijakov in 3 odrasli) napačno meni, da frazem pomeni *ne izdati skrivnosti*.

Frazem **gledati komu pod prste** ('nezaupljivo, strogo nadzorovati koga pri kakem delu, opravku') najbolje razumejo odrasli (82 %), sledijo dijaki (71 %) in osnovnošolci (33 %). 76 anketiranih (54 osnovnošolcev, 13 dijakov in 9 odraslih) frazem razlaga kot *spregledati komu kaj (npr. napake) oz. popuščati komu*, torej ga zamenjujejo s frazemom *gledati komu skozi prste*.

Grafikon 7: Razumevanje slovenskih frazemov, 3.

Frazem **dati roko v ogenj za koga/kaj** (1. 'biti prepričan, da je kdo pošten, sposoben'; 2. 'biti prepričan, da je kaj kakovostno, resnično, zanesljivo') najbolje razumejo odrasli (87 %), sledijo jim srednješolci (40 %) in osnovnošolci (19 %). 70 anketirancem (41 osnovnošolcem, 24 dijakom in 5 odraslim) frazem pomeni *žrtvovati se/vse za koga*, 36 anketirancem pomeni *narediti vse za koga/kaj*, 11 anketirancem pa *tvegati za koga*. En osnovnošolec je frazem razumel dobesedno.

Frazem **ovijati koga okoli prsta** ('pripraviti koga, da stori vse, kar želimo, hočemo') najbolje razumejo odrasli (63 %), sledijo jim dijaki (47 %) in osnovnošolci (31 %). 60 anketirancem frazem pomeni *zavajati/preslepiti/pretentati koga*, 23 anketirancem pomeni *izkoriščati koga*, 19 anketirancem pa pomeni *lagati komu*.

Frazem **biti na bojni nogi s kom/čim** ('biti sprt s kom, čim') dobro razumejo odrasli in srednješolci, saj je 90 % anketiranih iz teh skupin frazem pravilno razumelo, sledijo jim osnovnošolci z 62,5 %. 15 anketiranih je frazem napačno razložilo z glagolom *bojevati/boriti se*.

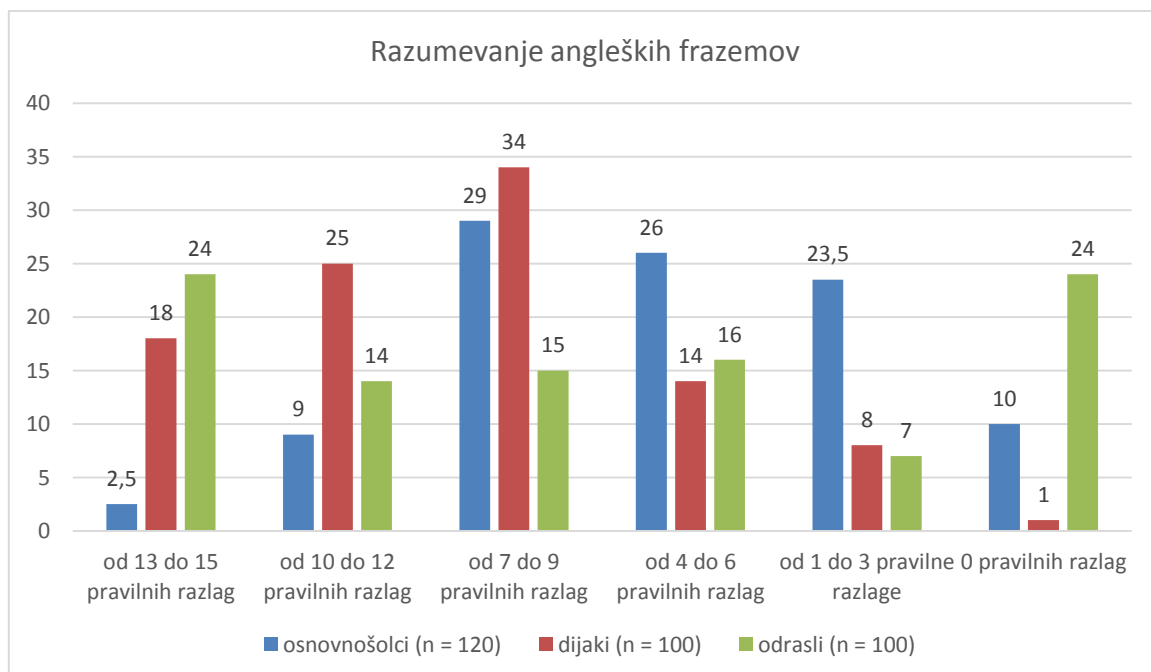
Frazem **vstati z levo nogo** ('biti nerazpoložen, slabe volje') je najbolje razumljen frazem med

navedenimi, saj ga je pravilno razložilo 94 % srednješolcev in odraslih ter 86 % osnovnošolcev. Med redkimi nepravilnimi razlagami izstopa razlaga osnovnošolca, ki meni, da frazem vstati z levo nogo pomeni *napol vstati*.

Frazem **obrniti komu/čemu hrbet** (1. 'ne hoteti imeti več opravka s kom, čim'; 2. 'zapustiti koga, navadno v neprijetnem položaju') najbolje razumejo odrasli (68 %), sledijo jim osnovnošolci (61 %) in srednješolci (52 %). Med odgovori, ki smo jih šteli za napačne, s 47 razlagami izstopa pomen *izdati koga/kaj*, z 9 odgovori sledi razlaga *ignorirati koga/kaj*, s 6 odgovori pa pomen *razočarati koga*. 4 anketiranci so frazem zamenjali s frazemom *zabosti/zariniti/zasaditi komu nož v hrbet* ('zahrbtno izdati koga').

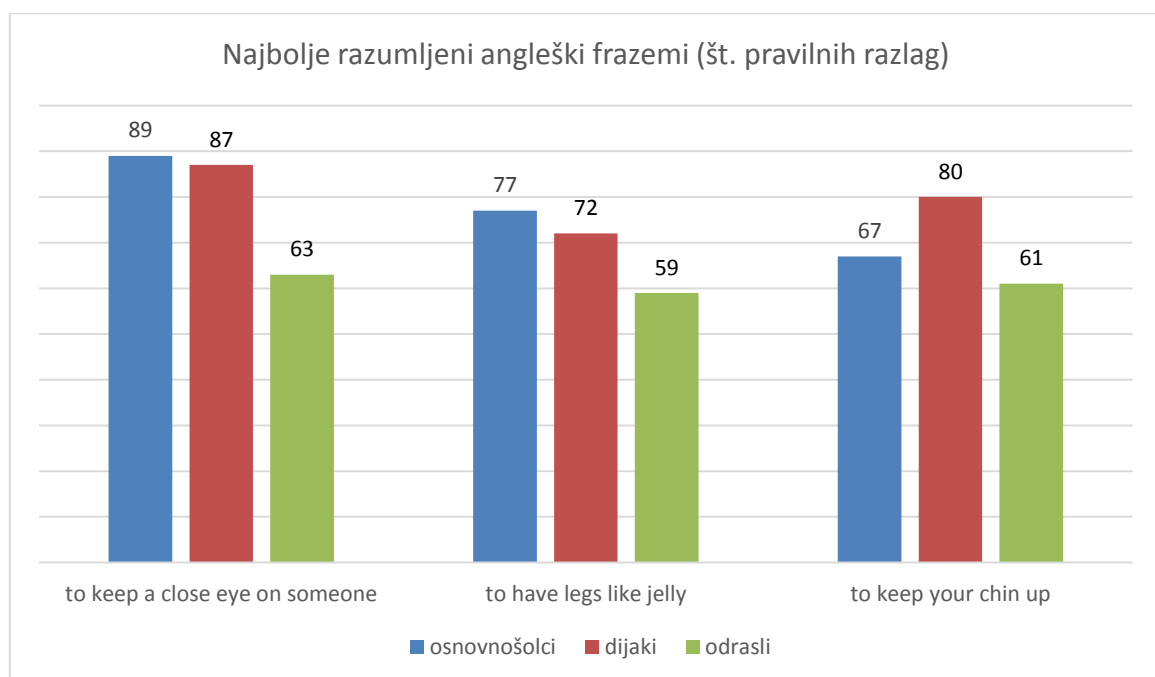
Frazem **pod petami gori komu** ('kdo je v veliki stiski, nevarnosti') najbolje razumejo odrasli (37 %), sledijo jim osnovnošolci (17 %) in srednješolci (14 %). Kar 142 anketirancev frazem napačno razlaga s pomenom *muditi se komu*, s 17 odgovori sledi razlaga *biti hiter*, z 8 odgovori pa razlaga *bežati*. Dva anketiranca sta frazem razumela dobesedno, in sicer *žgati se, biti v krematoriju*.

Grafikon 8: Razumevanje angleških frazemov

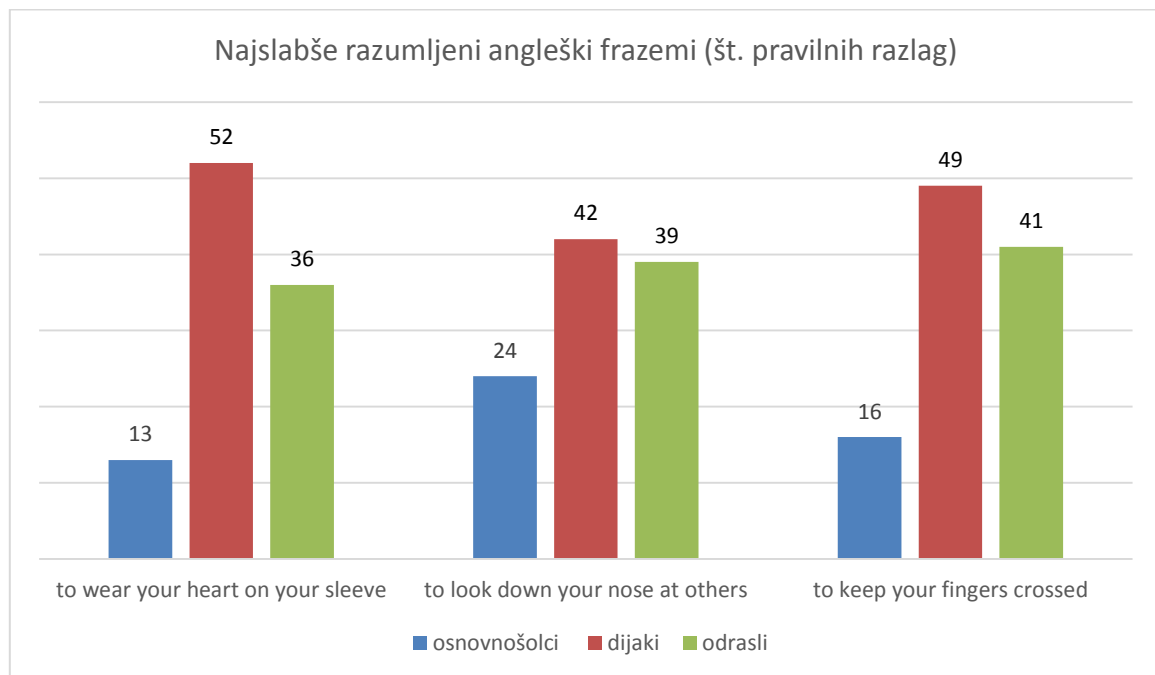
S 4. anketnim vprašanjem smo želeli izvedeti, kako anketirani razumejo angleške frazeme. Naloga je zahtevala, naj 15 angleških frazemov povežejo z ustrezno razlago pomena; na voljo je bilo 18 razlag, 3 so bile odveč. Iz grafikona 8 je razvidno, da 7 angleških frazemov ali več razume 77 % dijakov, sledijo jim odrasli (53 %) in osnovnošolci (40,5 %). 24 % anketiranih, starih 50 let ali več, angleških frazemov ne razume.

Grafikon 9: Najbolje razumljeni angleški frazemi

Grafikon 9 prikazuje, da anketirani najbolj razumejo angleški frazem **to keep a close eye on someone** ('nezaupljivo, strogo nadzorovati koga') (skupno 239 pravih razlag), sledita frazem **to have legs like jelly** ('zelo se bati') (skupno 208 pravih odgovorov) in frazem **to keep your chin up** ('biti ponosen, samozavesten') (skupno 208 pravih razlag).

Grafikon 10: Najslabše razumljeni angleški frazemi

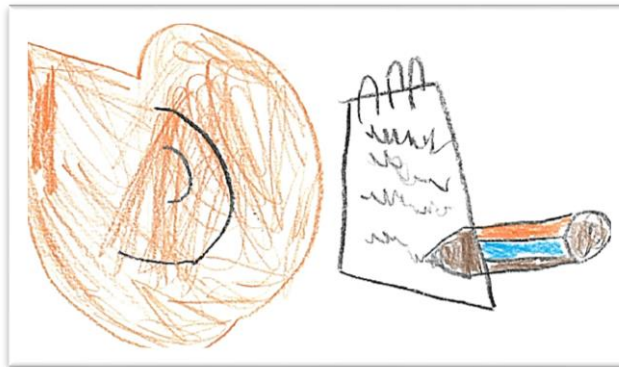

Grafikon 10 prikazuje, da anketirani najslabše razumejo angleški frazem **to wear your heart on your sleeve** ('očitno kazati svoja čustva') (skupno le 101 pravilna razlaga), sledita frazem **to look down your nose at others** ('izražati nezadovoljstvo') (skupno 105 pravih odgovorov) in frazem **to keep your fingers crossed** ('želeli komu, da se mu kaj uresniči') (skupno 106 pravih razlag).

3.3 Razumevanje frazemov pri osnovnošolcih prve triade

Da bi preverili, ali učenci prve triade razumejo frazeme, smo jih večkrat obiskali, jim skozi pesmi, igro in zgodbe predstavili osem frazemov (*zapisati si kaj za uho, ovijati koga okoli prsta, vleči koga za nos, imeti zlato srce, imeti dolg jezik, imeti dela čez glavo, pogledati komu skozi prste, imeti zvezane roke*), se o njih pogovarjali, nato pa so učenci tudi likovno predstavili, kako jih razumejo.

Zapisati si kaj za uho

Slika 1: Zapisati si kaj za uho (Nejc, 1. razred)

Z 20 prvošolci smo najprej zapeli *Mojčino pesem* („Dobra volja je najbolja, to si piši za uho ...“). Vsi so jo znali zapeti. Ko pa smo jih vprašali, kaj pomeni „to si piši za uho“, smo ugotovili, da le ena prvošolka frazem razume. Drugi so si frazem *zapisati si kaj za uho* razlagali dobesedno, kar prikazujejo tudi ilustracije učencev.

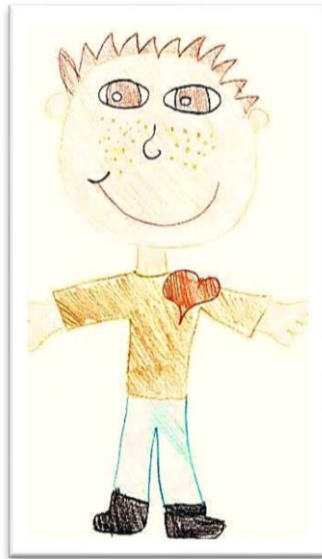
Ovijati koga okoli prsta

Slika 2: Ovijati koga okoli prsta (Gal, 3. razred)

14 tretješolcev smo vprašali, ali ovijajo starše okoli prsta. Nihče ni vedel, kaj to pomeni. Tudi ilustracije odražajo nerazumevanje frazema *ovijati koga okoli prsta*.

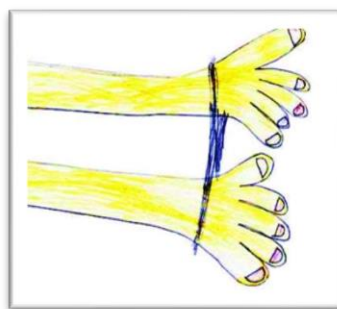
Imeti zlato srce

Slika 3: Imeti zlato srce (*Jakob, 3. razred*)

Zanimalo nas je, kako tretješolci razumejo frazem *imeti zlato srce*. Večina je rekla, da to pomeni biti zelo dober, kar ustreza pomenu frazema ('biti izredno dober, ljubezniv, radodaren, nesebičen'). Razumevanje odražajo tudi njihove ilustracije. Vsi so narisali človeka z velikim srcem.

Imeti zvezane roke

Slika 4: Imeti zvezane roke (*Špela, 2. razred*)

Frazem *imeti zvezane roke* ('ne moči storiti kaj odločilnega') smo obravnavali z drugošolci. Po pogovoru o tem, kako ga razumejo, so narisali risbe. Dva drugošolca sta rekla, da frazem pomeni, da ne nečesa ne moreš narediti, torej ga razumeta.

Pogledati komu skozi prste

Slika 5: Pogledati komu skozi prste (*Hana, 3. razred*)

Frazem *pogledati komu skozi prste* ('biti popustljiv, prizanesljiv do napak, pomanjkljivosti koga') smo tretješolcem predstavili z zgodbo. Dva sta frazem razumela.

Imeti dolg jezik

Slika 6: Imeti dolg jezik (*Žan, 3. razred*)

V tretjem razredu smo motivirali učence z zgodbo o jezиковem dečku in jih vprašali, ali vedo, kaj pomeni *imeti dolg jezik* (1. 'biti opravljiv, odrezav'; 2. 'veliko govoriti'). Večina je frazem razumela.

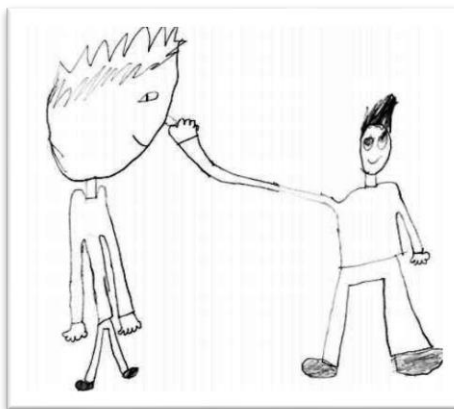
Imeti dela čez glavo

Slika 7: Imeti dela čez glavo (Tara, 3. razred)

Tretješolce smo vprašali, ali so kdaj slišali koga, da pravi, da ima dela čez glavo. Zanimalo nas je, ali razumejo frazem *imeti česa čez glavo* ('imeti preveč česa, biti preobremenjen, naveličan'), a smo zaimsek česa zaradi lažjega razumevanja zamenjali s samostalnikom *delo*. Frazema večina ni razumela.

Vleči koga za nos

Slika 8: Vleči koga za nos (Salih, 3. razred)

Frazema *vleči koga za nos* ('varati koga') večina tretješolcev ni razumela, zato so tudi njihove ilustracije odraz nerazumevanja.

4 RAZPRAVA

Na osnovi pregledanih jezikovnih priročnikov in spletnih strani, povezanih s frazemi, na osnovi 320 izpolnjenih anketnih vprašalnikov ter s pogovori z učenci prve triade osnovne šole smo preverili zastavljene hipoteze.

Hipoteza 1:

Več kot polovica slovenskih frazemov, katerih sestavina je del človeškega telesa, v angleščini nima sopomenskega frazema.

Hipotezo 1 smo preverili s pregledom jezikovnih priročnikov in spletnih strani, povezanih s frazemi. Ugotovili smo, da ime le 270 od 935 slovenskih frazemov angleški sopomenski frazem, zato lahko 1. hipotezo **potrdimo**.

Hipoteza 2:

Osnovnošolci razumejo manj slovenskih frazemov kot srednješolci in odrasli.

Hipotezo 2 smo preverili s 1., 2. in 3. anketnim vprašanjem. Ugotovili smo, da osnovnošolci poznajo najmanj slovenskih frazemov s sestavino nos in s sestavino srce. Med 18 slovenskimi frazemi, ki so jih morali anketirani razložiti, so osnovnošolci med vsemi anketiranimi skupinami najbolje razumeli le frazem *imeti prazno glavo*, pri frazemih *nositi glavo v torbi*, *oborožen do zob*, *obrniti komu/čemu hrbet* in *pod petami gori komu* so bili na drugem mestu, ostalih 13 frazemov pa so razumeli najslabše. Hipotezo 2 smo **potrdili**.

Hipoteza 3:

Srednješolci razumejo več slovenskih frazemov kot osnovnošolci in odrasli.

Hipotezo 3 smo preverili s 1., 2. in 3. anketnim vprašanjem. Ugotovili smo, da so srednješolci pri razumevanju slovenskih frazemov s sestavino nos na 2. mestu, slovenske frazeme s sestavino srce pa so razumeli podobno kot odrasli. Med 18 slovenskimi frazemi, ki so jih morali anketirani razložiti, so srednješolci med vsemi anketiranimi skupinami najbolje

razumeli frazem *beliti si glavo*, frazema *biti na bojni nogi s kom/čim* in *vstati z levo nogo* so razumeli enako kot odrasli. Frazeme *nositi glavo v torbi*, *biti oborožen do zob*, *obrniti komu/čemu hrbet* in *pod petami gori komu* so razumeli najslabše. Pri razumevanju ostalih 11 frazemov so srednješolci na 2. mestu. Hipoteza 3 je **zavrnjena**.

Hipoteza 4:

Srednješolci razumejo več angleških frazemov kot osnovnošolci in odrasli.

Hipotezo 4 smo preverili z zadnjim anketnim vprašanjem. Ugotovili smo, da angleške frazeme najbolj razumejo srednješolci, najmanj pa jih razumejo osnovnošolci. Med odraslimi so pri razumevanju angleških frazemov velike razlike. Eni angleške frazeme zelo dobro razumejo, drugi (večinoma stari 50 let ali več) pa jih sploh ne poznajo. Hipotezo 4 smo **potrdili**.

Hipoteza 5:

Učenci prve triade osnovne šole ne razumejo frazemov.

Hipotezo 5 smo preverili s pogovorom z učenci prve triade. Ne moremo je v celoti potrditi, saj je nekatere frazeme nekaj učencev razumelo. Hipotezo 5 lahko le **delno potrdimo**.

5 SKLEPI

V raziskovalni nalogi smo raziskovali nestavčne slovenske frazeme, katerih sestavina je del človeškega telesa, in iskali ustrezne angleške sopomenske frazeme. Nadgradili smo svoje znanje o frazemih; spoznali smo veliko novih slovenskih frazemov, se naučili tudi nekaj angleških in si tako razširili besedni zaklad.

Pregledali smo jezikovne priročnike in spletne strani, povezane s frazemi. Kot smo predvidevali, več kot polovica slovenskih frazemov v angleščini nima sopomenskega frazema. Ugotovili smo, da frazemov ne moremo vedno dobesedno prevajati v drug jezik. Izdelali smo tudi svoj dvojezični frazeološki slovar, v katerega smo vključili vse slovenske frazeme, katerih sestavina je del človeškega telesa in imajo angleški sopomenski frazem.

Želeli smo izvedeti, ali in kako slovenske in angleške frazeme razumejo osnovnošolci, srednješolci ter odrasli. Odgovori na anketna vprašanja so razkrili, da slovenske frazeme najbolje razumejo odrasli, stari 20 let ali več, sledijo jim srednješolci, najslabše pa jih razumejo osnovnošolci. Pred raziskavo smo napačno predvidevali, da bodo največ slovenskih frazemov razumeli srednješolci, ker se jih učijo v šoli. Ugotovili pa smo, da poznavanje frazemov narašča z leti. To potrjuje tudi dejstvo, da večina osnovnošolcev prve triade frazemov še ne razume.

V raziskavo smo vključili tudi angleške frazeme. Rezultati anketnega vprašalnika so pokazali, da te najbolje poznajo srednješolci, najslabše pa osnovnošolci. To je povezano z učenjem in z znanjem angleškega jezika. Frazemov v tujem jeziku in njihovega pomena se je treba naučiti, ker angleški frazem običajno ni dobesedni prevod slovenskega. Med odraslimi so pri razumevanju angleških frazemov velike razlike. Eni angleške frazeme zelo dobro razumejo, drugi (večinoma stari 50 let ali več) pa jih sploh ne poznajo, ker se angleščine niso učili. Veliko anketiranih je povedalo ali napisalo na anketni vprašalnik, da so se učili nemščino.

V anketni vprašalnik smo vključili frazeme v slovarski obliki. Verjetno bi bili rezultati raziskave drugačni, če bi frazeme uporabili v sobesedilu (v rabi); anketirani bi razumeli več frazemov.

Pri analizi ankete smo imeli precejšnje težave pri vprašanju odprtega tipa, pri katerem smo anketirance prosili, naj razložijo pomen slovenskega frazema. Zelo malo njihovih razlag je bilo takšnih, kot so navedene v *Slovarju slovenskih frazemov* ali v *Slovarju slovenskega*

knjižnega jezika. Pri številnih razlagah smo se morali pogovoriti in odločiti, ali naj jih še štejemo za pravilne.

Razlage posameznih slovenskih frazemov (*oborožen do zob, pokazati zobe, ovijati koga okoli prsta, komu gori pod nogami* itd.) razkrivajo, da se je njihova raba razširila, torej odmaknila od slovarskega pomena. Zanimivo bi bilo raziskati, kako bodo te frazeme razumeli čez 10 ali več let. Verjetno bodo čez čas potrebne tudi dopolnitve frazeološkega slovarja.

6 VIRI IN LITERATURA

1. Berce, S.: *Angleški frazeološki slovar*. Ljubljana: Cankarjeva založba, 2005.
2. *Cambridge Dictionary*. Dostopno na: <http://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/> (december 2016–februar 2017).
3. Keber, J.: *Slovar slovenskih frazemov*. Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU, 2011.
4. Keber, J.: *Slovar slovenskih frazemov*. Dostopno na: <http://www.fran.si/192/janez-keber-frazeoloski-slovar-slovenskega-jezika> (december 2016–marec 2017).
5. Križaj Ortar, M. et al.: *Pouk slovenščine malo drugače*. Trzin: Different, 1994.
6. Križaj Ortar, M. et al.: *Na pragu besedila 2: učbenik za slovenski jezik v 2. letniku gimnazij in srednjih strokovnih šol*. Posodobljena izdaja. Ljubljana: Založba Rokus Klett, 2009.
7. *Longman*. Dostopno na: <http://www.ldoceonline.com/dictionary/drag> (februar 2017).
8. Potter, E. et al.: *Collins Cobuild dictionary of idioms*. London: Harper Collins, 1995.
9. *Slovar slovenskega knjižnega jezika*. Dostopno na: <http://www.fran.si/130/sskj-slovar-slovenskega-knjiznega-jezika> (november 2016–februar 2017).
10. *The Free Dictionary*. Dostopno na: <http://idioms.thefreedictionary.com/> (januar, februar 2017).
11. *Using English*. Dostopno na: <https://www.usingenglish.com/reference/idioms/no+spine.html> (februar 2017).

7 PRILOGI

7.1 Slovensko-angleški slovar frazemov

Z vijolično so napisani angleški frazemi, ki jih ni v *Slovarju slovenskih frazemov*.

čeljust		
1.	čeljust pade komu dol <i>kdo je zelo presenečen</i>	someone's jaws dropped

dlan		
1.	biti kot na dlani/bit <i>biti zelo očitno, jasno, vidno, nedvoumno, zagotovljeno</i>	be evident; be as clear as day

glava		
1.	beliti/razbijati si glavo (s čim) <i>veliko razmišljati (o čem)</i>	rack one's brain; wrack one's brains over something; beat one's brain out; bother one's head about something; scratch one's head
2.	biti brez glave in repa/brez glave in repa/bit <i>biti brez logične povezave, brez smisla</i>	without rhyme or reason
3.	imeti glavo na pravem koncu/mestu <i>znati pametno, preišljeno ravnati</i>	have one's head in the right place; have one's head screwed on right
4.	imeti glavo za kaj <i>biti sposoben, nadarjen za kaj, znati kaj in biti to sposoben tudi narediti</i>	have a head for something
5.	imeti polno glavo česa <i>biti v mislih popolnoma zavzet s čim</i>	have one's head full of something
6.	imeti prazno glavo <i>zelo malo ali nič ne vedeti</i>	be empty-headed
7.	iti/riniti/siliti z glavo skozi zid <i>hoteti izsiliti, doseči nemogoče</i>	bang one's head against a brick wall
8.	izbiti si koga iz glave <i>pozabiti koga</i>	get someone/something out of your head
9.	izgubiti glavo <i>1. zmesti se, izgubiti prisebnost; 2. umreti</i>	lose one's head; lose one's wits; lose one's presence of mind
10.	kronana glava <i>vladar, kralj, cesar</i>	crowned head

11.	ne vedeti, kje se drži glava koga zaradi zahtevnosti, preobremenjenosti, stresa, utrujenosti ne obvladovati položaja	not know whether one is coming or going
12.	(nojevsko) skrivanje/tiščanje glave/skrivati/tiščati glavo v pesek ne hoteti videti neprijetne resnice, sprijazniti se z njo	bury one's head in the sand
13.	nositi glavo pokonci biti ponosen, samozavesten	hold one's head high
14.	nositi glavo v torbi biti v neprestani življenjski nevarnosti	somebody's life is on the line
15.	postaviti se na glavo zelo, temeljito se spremeniti	turn upside down
16.	zadeti žebelj na glavo opozoriti na bistvo, priti do bistva stvari	hit the nail on the head
17.	zmešati komu glavo vzbuditi ljubezen	turn somebody's head

gleženj		
1.	ne seči komu niti do gležnja/gležnjev nikakor ne biti enak komu po kaki pozitivni lastnosti, značilnosti	be unable to hold a candle to somebody; not be a patch on somebody

grlo		
1.	biti do grla sit koga/česa biti zelo naveličan česa; imeti vsega dovolj	be fed up with something; have had it up to here with something
2.	imeti suho grlo biti žejen	be spitting feathers/cotton
3.	kričati/vpiti na vse grlo zelo glasno kričati	shout at the top one's voice; cry blue/bloody murder
4.	ozko grlo kar otežuje, zavira kaj	bottleneck
5.	poplankniti si (suho) grlo popiti kaj	wet one's whistle

hrbet		
1.	biti/ležati/živeti bogu za hrbtom/bogu za hrbtom biti v oddaljenem, zakotnem kraju	be at the back of beyond; be in the middle of nowhere; at the end of earth
2.	kriti komu hrbet ščititi, varovati koga	cover somebody's back
3.	obračati/obrniti/pokazati komu/čemu hrbet 1. ne hoteti imeti več opravka s kom, čim; 2. zapustiti koga, navadno v neprijetnem položaju	turn one's back on somebody

hrbtenica		
1.	človek/kdo brez hrbtenice <i>kdor je nesamozavesten, brez trdne volje, upogljiv</i>	spineless, having no backbone
2.	ne imeti hrbtenice <i>biti nesamozavesten, brez volje, upogljiv</i>	be spineless; have no backbone; be weak-kneed

jezik		
1.	biti ostrega jezika <i>biti odrezav, napadalen</i>	have a sharp tongue
2.	brzdati jezik <i>obvladovati govorjenje glede na vsebino in ton</i>	watch one's tongue
3.	dolg jezik <i>1. opravlljivost, odrezavost; 2. velika zgovornost</i>	have a big mouth
4.	držati jezik za zobmi <i>molčati</i>	keep one's mouth shut
5.	imeti (dobro) namazan jezik <i>izražati se spretno, lahkotno</i>	have the gift in the gab
6.	jezik za zobe <i>utihni, molči</i>	hold one's tongue
7.	mačka je snedla jezik komu <i>kdo molči, ne odgovarja</i>	cat got somebody's tongue
8.	na jeziku imam, pa ne morem povedati <i>poznam stvar, vem zanjo, vendar se trenutno ne morem spomniti njenega imena</i>	have something on the tip of the tongue
9.	najti skupen jezik <i>doseči enako mnenje o kaki stvari, o kakem vprašanju</i>	find a common tongue/language
10.	ne imeti dlake na jeziku <i>odkrilo, naravnost, brez olupševanja povedati svoje mnenje</i>	give someone the length of one's tongue
11.	ničesar ni mogel spraviti z jezika <i>reči, povedati</i>	not find tongue
12.	ona ima jezik <i>je opravljliva, predrzo govori</i>	give somebody the rough side of one's tongue
13.	pijača jim je odtajala/odvezala/razmajala jezike <i>je povzročila, da so začeli dosti in sproščeno govoriti</i>	loosen one's tongue
14.	pri v jezike <i>postati predmet opravljanja, obrekovanja</i>	cause tongues to wag
15.	ta pa ima jezik <i>spretno, z lahkoto se izraža</i>	have the gift in the gab
16.	ugrizniti se v jezik <i>1. ne povedati, reči nameravanega, zamišljenega; 2. komu se kaj zgoditi, kar je prej obsojal pri drugih</i>	bite one's tongue

koleno		
1.	ne seči komu niti do kolen <i>ne biti komu enak, enakovreden po kaki pozitivni lastnosti, značilnosti</i>	not be able to hold a candle to somebody; not be a patch on somebody

komolec		
1.	do komolca/komolcev zadolžen zelo	be up to one's neck in debt

kost		
2.	naganjati/nagnati/poganjati/pognati komu strah v kosti <i>prestrašiti, vznemiriti koga</i>	fill somebody with awe; strike fear into somebody's heart
3.	sama kost in koža je koga/same kosti so koga <i>kdo je zelo suh</i>	somebody is nothing but skin and bones; somebody is only skin and bones; somebody is just a bag of bones

koža		
1.	biti v koži koga <i>biti v položaju koga</i>	be in somebody's skin/shoes
2.	biti v slabi koži <i>1. čutiti se bolnega, biti bolan; 2. biti nerazpoložen, v slabem stanju</i>	be under the weather
3.	drago prodati svojo kožo <i>braniti se z vsemi močmi, sredstvi</i>	sell one's life dearly
4.	imeti debelo kožo <i>neprizadeto prenašati žalitve, namigovanja</i>	have a thick skin
5.	moker do kože <i>zelo moker</i>	soaked to the skin
6.	na lastni koži <i>na sebi, sam</i>	earn something at one's own cost
7.	nositi svojo kožo naprodaj <i>izpostavljati se smrtnim nevarnostim</i>	stick one's neck out risk one's skin
8.	odnesti celo kožo <i>1. priti nepoškodovan, živ iz pretepa, nesreče, nevarnosti; 2. ostati na položaju, ne biti poražen</i>	save one's bacon
9.	odnesti zdravo kožo <i>priti nepoškodovan, živ iz nevarnosti</i>	come out unscathed
10.	rešiti svojo kožo <i>rešiti svoje življenje; obraniti se koga, česa</i>	save one's skin/neck
11.	sama kost in koža ga je <i>zelo je suh</i>	a bag of bones
12.	slabo se počutiti v svoji koži <i>biti nezadovoljen, ne počutiti se prijetno v svojem položaju</i>	feel out of sorts
13.	zlesti pod kožo komu <i>zelo ganiti (koga), prikupiti se; dotakniti se notranjosti (koga)</i>	grow on somebody

lice		
1.	v lice kaj povedati komu <i>v obraz, v brk</i>	say something to somebody's face

možgani		
1.	imeti kurje možgane/kurji možgani <i>biti omejen, neumen</i>	bird-brain
2.	imeti volovske možgane/volovski možgani <i>možgani z zelo počasnimi, nerodnimi mislimi, omejenim dojetanjem</i>	ain't got the brains God gave a squirrel

noga		
1.	biti na bojni nogi s kom/čim <i>biti sprt s kom, čim</i>	be on a war footing with somebody/something
2.	biti z eno nogo v grobu <i>biti že zelo star</i>	have one foot in the grave
3.	imeti noge težke kot cent <i>imeti zelo težke noge</i>	heavy as lead; weigh half a ton
4.	metati komu polena pod nogo <i>ovirati koga pri delu, pri njegovih prizadevanjih</i>	put a spoke in somebody's wheel; throw a spanner in the works
5.	podstaviti komu nogo <i>spotakniti koga; ovirati koga pri delu, prizadevanjih</i>	trip somebody up
6.	postaviti/postavljati se na lastne noge <i>osamosvojiti se</i>	stand on one's own two feet
7.	vstati z levo nogo <i>biti nerazpoložen, slabe volje</i>	get up on the wrong side of the bed; get out of bed on the wrong side
8.	vzeti pot pod nogo <i>začeti iti, hoditi</i>	hit the road

noht		
1.	z nohti in zobmi <i>na vso moč, z vsemi sredstvi</i>	to fight tooth and nail

nos		
1.	dati komu po nosu <i>1. udariti koga (po nosu); 2. zelo ošteti koga, očitati komu kaj</i>	punch somebody in the nose; push somebody's face in
2.	imeti (dober) nos (za kaj) <i>bistro, pravilno predvidevati</i>	have a flair for
3.	iti za nosom <i>iti naprej brez cilja, kamor nesejo noge koga</i>	follow one's nose
4.	na vrat na nos <i>naglo, na hitro, brez premišljanja</i>	on the spur of the moment; head over heels
5.	nos cvete komu <i>nos koga je rdeč od pitja</i>	a nose to light candles

6.	oditi z dolgim nosom <i>oditi osramočen, razočaran; oditi, ne da bi kaj opravil</i>	go away with a long face; be left in the basket
7.	pod nosom se obrisati za kaj <i>ne dobiti česa</i>	go away empty-handed
8.	potegniti koga za nos <i>prevarati, ukaniti koga</i>	pull somebody's leg
9.	vihati (svoj) nos (nad kom/čim) <i>izražati nezadovoljstvo, nesoglašanje</i>	turn up one's nose at somebody/ something; look down one's nose at somebody/something
10.	(visoko) dvigati nos <i>ošabno se vesti, biti domišljav</i>	go around with one's nose in the air
11.	vleči koga za nos <i>varati koga</i>	lead somebody on
12.	vtikati nos v kaj <i>se vtikati</i>	poke one's nose into something
13.	zaloputniti komu vrata pred nosom <i>očitno ne želeli sprejeti koga; zavrniti koga</i>	shut/slam the door in somebody's face

obraz		
1.	gledati/zreti smrti v obraz <i>biti v smrtni nevarnosti</i>	look death in the face
2.	vreči komu rokavico (v obraz) <i>izzvati koga</i>	throw down the gauntlet

oko		
1.	bosti v oči <i>1. motiti koga, vzbujati zavist; 2. biti zelo opazen</i>	strike the eye
2.	čuvati/paziti/varovati koga/kaj kot punčico svojega očesa <i>zelo skrbno varovati koga/kaj</i>	guard something with one's life; guard something like an apple o one's eyes
3.	gledati smrti v oči <i>biti v smrtni nevarnosti</i>	look death in the face
4.	metati/nasuti/natresti/sipati/vreči komu pesek v oči <i>prizadevati si prikriti, zamegliti komu resnico</i>	throw dust in somebody's eyes
5.	mižanje na eno oko <i>popustljivost, prizanesljivost</i>	turn a blind eye
6.	mižanje na obe očesi <i>velika popustljivost, prizanesljivost</i>	close someone's eyes to something
7.	neprestano imeti koga na očeh <i>ga opazovati, nadzorovati</i>	get an eye on somebody
8.	ne moči verjeti lastnim, svojim očem <i>da je res</i>	not believe one's eyes
9.	ne izmikati oči komu <i>gledati koga (naravnost) v oči</i>	not bat an eye; without turning a hair

10.	odpreti (komu) oči <i>omogočiti komu, da zagleda, spozna stvar, kakršna dejansko je</i>	open somebody's eyes; remove the scales from somebody's eyes
11.	oko za oko/oko za oko, zob za zob <i>če je bila komu storjena krivica, naj se zanjo maščuje</i>	an eye for an eye; an eye for an eye and a tooth for a tooth
12.	srečanje iz oči v oči <i>neposredno srečanje koga s kom</i>	meet face to face
13.	stopiti komu na kurje oko <i>po nerodnosti zadeti koga na občutljivo mesto</i>	tread on somebody's corns
14.	vsake oči imajo svojega malarja <i>vsakdo ima drugačna lepota merila, drugačen okus</i>	beauty is in the eye of the beholder
15.	zamižati na eno oko <i>hote spregledati kaj; biti popustljiv, prizanesljiv</i>	wink at; shut one's eye to; look the other way
16.	zapirati/zatiskati/zatisniti si oči pred čim <i>ne hoteti spoznati, priznati česa</i>	close one's eyes to something; close one's mind to sth; shut one's eyes to something

pest		
1.	delati/narediti na lastno pest/na lastno pest <i>na svojo roko, na lastno odgovornost</i>	off one's own bat; on one's own
2.	držati/stiskati pesti za koga/kaj <i>želeti komu, da bi se mu kaj uresničilo, posrečilo</i>	keep one's fingers crossed
3.	pravica pesti <i>oblast močnejših, brezobzirnejših</i>	club law; might makes right; might is right
4.	smejati se komu v pest <i>skrivno se komu posmehovati, na skrivaj biti škodoželjen do koga</i>	laugh up one's sleeve

peta		
1.	ahilova (Ahilova) peta <i>1. slabost, napaka; 2. občutljivo, ranljivo mesto</i>	Achilles heel
2.	biti komu trn v peti/postajati/postati trn v peti <i>koga kogar/česar kdo ne mara, mu nasprotuje</i>	be a thorn in somebody's side/flesh
3.	biti komu za petami <i>hoditi tesno za kom, zasledovati koga</i>	be on somebody's heels
4.	pod petami gori komu <i>kdo je v veliki stiski, nevarnosti</i>	some place is getting too hot for somebody

pljuča		
1.	kričati iz polnih pljuč 1. kričati zelo glasno; 2. kričati na vso moč	shout at the top of one's lungs

prsi		
1.	gojiti/greti/rediti kačo na prsih izkazovati dobre človeku, ki je dobrotniku nehvaležen, sovražen	cherish a viper in one's bosom

prst		
1.	gledati komu pod/na prste/gledanje komu pod prste nezaupljivo, strogo nadzorovati koga pri kakem delu, opravku	keep a close eye on somebody; watch somebody closely; watch somebody's every move
2.	imeti kaj v malem prstu dobro znati, poznati kaj	know something forwards and backwards; have something at one's fingertips;
3.	imeti (svoje) prste vmes vmešavati se v stvari, ki se ne tičejo koga	have a hand in something
4.	imeti zelene prste biti zelo uspešen pri gojenju rastlin	have a green thumb; have green fingers
5.	niti s prstom ne migniti/še s prstom ne migniti (za koga/kaj) 1. čisto nič ne narediti; 2. ne pomagati (komu)	not lift a finger
6.	opeči si prste (pri čem, kje) 1. doživeti neuspeh; 2. ušteti se	burn one's fingers
7.	ovijati/ovijati koga okoli/okrog prsta pripraviti koga, da stori vse, kar želimo, hočemo	twist/wrap/wind somebody round one's little finger
8.	pogledati komu skozi prste biti popustljiv, prizanesljiv do napak, pomanjkljivosti koga	let somebody off; turn a blind eye (to)
9.	prsti srbijo koga 1. močno si želi, hoče kaj početi, delati, storiti; 2. čuti veliko željo, da bi kaj ukradel	have itchy fingers

rit		
1.	lesti komu v rit izkazovati komu pretirano vdanost, prijaznost z namenom pridobiti si naklonjenost	lick somebody's arse; kiss somebody's ass

roka		
1.	biti desna roka koga/kot desna roka/desna roka <i>nepogrešljiv, najožji sodelavec</i>	be somebody's right hand
2.	biti pri roki <i>1. biti v neposredni bližini; 2. biti na razpolago</i>	be at hand; be to hand
3.	dati roko v ogenj za koga/kaj <i>1. biti prepričan, da je kdo pošten, sposoben; 2. biti prepričan, da je kaj kakovostno, resnično, zanesljivo</i>	trust somebody/something with one's life
4.	imeti do komolcev krvave roke zakriviti <i>veliko smrti, pobiti veliko ljudi</i>	have somebody's blood on one's head
5.	imeti dve levi roki <i>1. biti zelo len; 2. biti zelo neroden</i>	be all (fingers and) thumbs
6.	imeti polne roke dela <i>biti zelo zaposlen</i>	have one's hands full
7.	imeti proste roke (pri čem) <i>biti pri odločitvah brez prejšnjih obveznosti</i>	give somebody a free hand
8.	iz druge roke <i>s posredovanjem, prek posrednika</i>	secondhand
9.	iz prve roke <i>brez posrednika, naravnost</i>	firsthand; straight from the horse's mouth; at first hand
10.	kupiti iz druge roke <i>kupiti s posredovanjem, preko posrednika</i>	buy secondhand
11.	meti si roke <i>biti zadovoljen, vesel</i>	rub one's hands (with satisfaction)
12.	ne umazati si rok s krvjo <i>ne storiti nečastnega, negativnega dejanja</i>	not soil one`s hands with blood
13.	oprati si roke (kot Pilat) <i>znebiti se krivde, ne sprejeti odgovornosti za negativno dejanje</i>	wash one's hand
14.	ostati praznih rok <i>ne dobiti pričakovanega</i>	empty-handed
15.	prositi/zaprositi za roko koga <i>zasnubiti</i>	ask for somebody's hand
16.	roka roko umiva <i>človek povrne zlasti v neprijetnem, nedovoljenem položaju dobljeno pomoč s podobno pomočjo</i>	you scratch my back and I`ll scratch yours
17.	umazati si roke (s čim)/s krvjo <i>storiti nečastno, negativno dejanje</i>	bloody one's hands; somebody's hands are covered in blood
18.	vladanje/vladati z železno roko/voditi koga/kaj z železno roko <i>odločno, s silo, z nasiljem</i>	rule with an iron hand
19.	živeti iz rok v usta <i>sproti porabiti zaslužno</i>	live from hand to mouth

srce		
1.	biti komu pri srcu <i>biti ljubljen, zaželen</i>	be keen on somebody
2.	biti mehkega srca/imeti mehko srce <i>biti usmiljen, hitro ganjen</i>	good-hearted
3.	daleč od oči, daleč od srca	out of sight, out of mind
4.	imeti kamen namesto srca <i>biti neusmiljen, nesočuten</i>	have a heart of stone
5.	imeti zlato srce <i>biti izredno dober, ljubezniv, radodaren, nesebičen</i>	have a heart of gold
6.	izgubiti srce <i>zaljubiti se</i>	lose one's heart
7.	mrzle roke, vroče srce <i>mrzle roke izdajajo čustvenost, zaljubljenost</i>	cold hands, warm heart
8.	nositi srce na dlani <i>vedno očitno kazati svoja čustva</i>	wear one's heart on one's sleeve
9.	od žalosti počti komu srce <i>umreti</i>	die of a broken heart
10.	srce je padlo v hlače komu <i>kdo se je zbal, izgubil pogum</i>	one's heart was in one's mouth
11.	srce na pravem mestu <i>sočuten, ljubezniv značaj ter smisel za pravilnost in pravičnost in tako ravnanje</i>	one's heart is in the right place

telo		
1.	biti kdo/kaj z dušo in s telesom <i>biti predan/predati se</i>	with one's heart and soul
2.	zapisati se komu/čemu z dušo in s telesom <i>popolnoma, brez pridržka</i>	with one's heart and soul

trebuh		
1.	držati se za trebuh (od smeha) <i>zelo se smejati</i>	split one's sides laughing; split one's sides with laughter

uho		
1.	biti (še) moker za ušesi <i>biti še zelo mlad, neizkušen, otročji</i>	be wet behind the ears
2.	biti zaljubljen do ušes (v koga/kaj) <i>biti zelo zaljubljen</i>	be over head and heels in love with somebody/something
3.	dati komu eno okrog ušes/za uho <i>udariti ga</i>	give somebody a clip over the ear
4.	govoriti gluhim ušesom/naleteti na gluha ušesa <i>prepričevati ljudi, ki se ne dajo prepričati</i>	fall on deaf ear

5.	imeti kosmata ušesa <i>ne hoteti slišati, upoštevati stvari, ki komu niso všeč, zlasti ukazov</i>	have a thick ear
6.	našpičiti ušesa <i>pazljivo prisluhniti, natančno poslušati</i>	prick up one's ears
7.	ne (moči) verjeti svojim ušesom <i>ne (moči) verjeti, da je res; biti zelo presenečen</i>	not to believe one's ears
8.	oslovska ušesa <i>zavihani, zmečkani ogli papirja</i>	dog-eared corner
9.	priti komu na ušesa <i>izvedeti</i>	din in somebody's ears
10.	sama ušesa so koga <i>pazljivo poslušati</i>	be all ears
11.	stene imajo ušesa <i>prisluškuje se</i>	the walls have ears
12.	vleči na ušesa <i>prisluškovati</i>	listen in on; keep one's ear to the ground
13.	zaljubiti se v koga/kaj do ušes <i>zelo se zaljubiti</i>	fall head over heels in love with somebody; fall desperately in love (with somebody)
14.	zapisati si kaj za uho <i>zelo dobro si zapomniti kaj</i>	get something into one's head; engrave something in one's memory

usta		
1.	priti na svet/roditi se s srebrno žlico (v ustih)/rojen s srebrno žlico (v ustih) <i>biti otrok bogatih staršev, imeti srečo v vseh stvareh</i>	be born with silver spoon in one's mouth
2.	zamašiti komu usta <i>doseči, da kdo preneha kritizirati, opravljati</i>	choke somebody off
3.	zapri usta <i>nehaj govoriti, molči</i>	shut one's mouth

vrat		
1.	biti/znajti se do vratu v godlji <i>biti v zelo neprijetnem, zapletenem položaju</i>	be up to one's eyes in something
2.	biti do vratu zadolžen <i>zelo</i>	be up to the ears in debts
3.	imeti bolnika/otroka na vratu <i>morati skrbeti zanj</i>	have somebody on one's back
4.	na vrat na nos <i>naglo, na hitro, brez premišljanja</i>	on the spur of the moment; fast and furiously; head over heels; heels over head

zadnjica		
1.	izprašiti komu zadnjico <i>natepsti koga</i>	tan somebody's hide

zenica		
1.	čuvati/varovati koga/kaj kakor zenico v (svojem) očesu/kot zenico (svojega očesa)/kot zenico v svojem očesu zelo, močno, skrbno	look after someone like the apple of one's eye

zob		
1.	držati jezik za zobmi <i>molčati</i>	keep one's mouth shut
2.	jezik za zobe <i>utihni, molči, ne ugovarjaj</i>	hold one's tongue
3.	oborožen do zob/oborožiti koga do zob/oborožiti se do zob <i>zelo oborožen, v popolni bojni opremi</i>	armed to the teeth
4.	podarjenemu konju se ne gleda na zobe <i>pri podarjeni stvari se ne smejo iskati napake</i>	never look a gift horse in the mouth
5.	pokazati zobe (komu) <i>1. upreti se komu, uveljaviti svojo voljo; 2. zagosti komu</i>	show/bare one's teeth; get somebody's back up
6.	škripati/zaškripati z zobmi <i>zelo se jeziti</i>	gnash/grind one's teeth
7.	stisniti zobe <i>obvladati se, potrpeti</i>	keep a stiff upper lip
8.	z nohti in zobmi <i>na vso moč, z vsemi sredstvi</i>	fight tooth and nail
9.	zob časa <i>v teku časa nastala obraba, uničenje</i>	the tooth of time

želodec		
1.	imeti koga/kaj v želodcu <i>zaradi kakega dejanja je kdo, kaj komu zoprn(o), vzburja odpor, sovražiti koga/kaj</i>	somebody cannot stomach somebody/something; somebody can't stand somebody/something
2.	na prazen želodec <i>na tešče, ne da bi prej kaj pojedel</i>	on an empty stomach
3.	ne imeti dobrega želodca <i>slabo prenašati kaj</i>	have a stomach upset
4.	želodec se obrne/obrača/vzdigne/vzdiguje komu <i>na bruhanje gre komu</i>	somebody feels (like they are going to be) sick

žila		
1.	kri vre komu (v žilah) <i>zelo se razburi, zelo je razvnet</i>	make someone's blood boil

živec		
1.	imeti dobre živce <i>biti psihično zelo trden</i>	have steady nerves
2.	imeti jeklene/železne živce/bit jeklenih živcev/jekleni/železni živci <i>biti psihično zelo trden</i>	have nerves of steel
3.	imeti živce napete kot strune <i>biti pod velikim stresom</i>	be a bundle of nerves
4.	iti na živce komu <i>dražiti, povzročati nejevoljo</i>	get on somebody's nerves
5.	izgubiti/izgubljati živce <i>razburiti se</i>	lose one's temper

7.2 Anketni vprašalnik

ANKETNI VPRAŠALNIK

Smo učenci 9. razreda III. osnovne šole Celje Lina Knez Štorman, Patricia Petrej Črešnar in Andraž Mlinar. V okviru raziskovalne dejavnosti Mladi za Celje raziskujemo slovenske frazeme oz. stalne besedne zveze in iščemo njihove angleške sopomenke. Prosimo, da izpolnite anketni vprašalnik. Za sodelovanje se lepo zahvaljujemo.

Obkrožite.

- A Sem učenec/učenka 8. ali 9. razreda.
- B Sem dijak/dijakinja 3. ali 4. letnika.
- C Star/-a sem 20–49 let.
- Č Star/-a sem 50 let ali več.

1. Pomen stalnih besednih zvez oz. frazemov iz levega stolpca je razložen v desnem stolpcu. Poiščite ustrezen pomen in na vsako črtico napišite ustrezno črko.

_____ nos se je podaljšal komu	A bistro, pravilno predvidevati
_____ na vrat na nos	B vohati
_____ potegniti koga za nos	C naglo, hitro, nepričakovano
_____ imeti dober nos	Č pokazal je užaljenost, prizadetost
_____ vtikati svoj nos v kaj	D prevarati, ukaniti koga
_____ vihati nos nad čim	E vmešavati se
	F izražati nezadovoljstvo, nesoglašanje

2. Pomen stalnih besednih zvez oz. frazemov iz levega stolpca je razložen v desnem stolpcu. Poiščite ustrezen pomen in na vsako črtico napišite ustrezno črko.

_____ Imel je kamen namesto srca.	A To želi povedati.
_____ To mu leži na srcu.	B Zaljubil se je.
_____ Od žalosti mu je počilo srce.	C Rešil se je velike skrbi.
_____ Izgubil je srce.	Č Izpovedal je svoja čustva.
_____ Kamen se mu je odvalil od srca.	D Ni mogel več čustvovati.
_____ Razkril je svoje srce.	E Bil je neusmiljen, nesočuten.
	F Umril je.

3. Poleg naslednjih frazemov napišite, kaj pomenijo.

1.	beliti si glavo	
2.	imeti glavo na pravem mestu	
3.	imeti prazno glavo	
4.	iti z glavo skozi zid	
5.	skriti glavo v pesek	
6.	nositi glavo v torbi	
7.	biti še moker za ušesi	
8.	zapisati si kaj za uho	
9.	oborožen do zob	
10.	pokazati zobe	
11.	držati jezik za zobmi	
12.	gledati komu pod prste	
13.	dati roko v ogenj za koga/kaj	
14.	ovijati koga okoli prsta	
15.	biti na bojni nogi s kom/čim	

16.	vstati z levo nogo	
17.	obrniti komu/čemu hrbet	
18.	pod petami gori komu	

4. Povežite angleške frazeme s slovenskimi razlagami tako, da pred angleškim frazemom napišete številko ustrezne razlage. (Tri slovenske razlage so odveč.)

15	in his shoes	1 želeti komu, da se mu kaj uresniči
	to be a pain in the neck	2 želeti si potovati
	to be a few sandwiches short of a picnic	3 biti ponosen, samozavesten
	by the skin of your teeth	4 strogo nadzirati koga
	to fight tooth and nail	5 strah, zaradi katerega se zaustavi beseda v grlu
	to get cold feet	6 očitno kazati svoja čustva
	to have a frog in your throat	7 imeti žabo v vratu
	to have legs like jelly	8 nadlegovati nekoga
	to keep a close eye on someone	9 zelo se bati
	to keep your chin up	10 biti čudaški
	to keep your fingers crossed	11 ukaniti nekoga
	to look down your nose at others	12 imeti srce na rokavu
	to pull someone's leg	13 prekrižati prste
	to split one's sides with laughter	14 ustrašiti se, izgubiti pogum
	to wear your heart on your sleeve	15 v njegovi koži
	to get itchy feet	16 izražati nezadovoljstvo
		17 na vso moč
		18 za las
		19 zelo se smejati

